Kardinaal Jules Mazarin

WEGEN NAAR MACHT

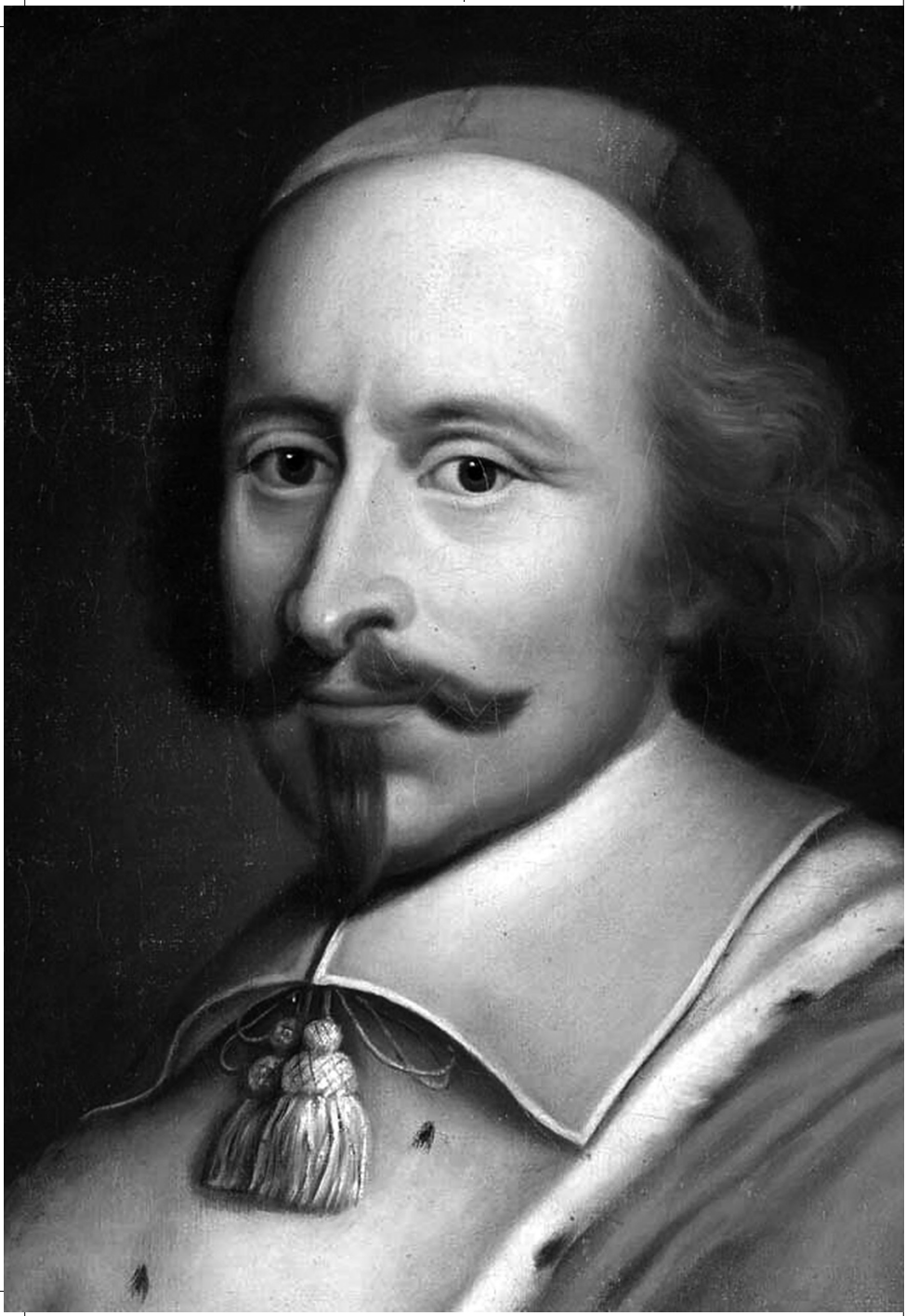
HANDBOEKJE VAN DE POLITICUS

Vertaald door en met een voorwoord van Mark Cloostermans

KRUMMHOLZ
Breda / Antwerpen

DE WEGEN NAAR MACHT-press-zww.indd 3 7/10/2025 09:27

DE WEGEN NAAR MACHT-press-zww.indd 4 7/10/2025 09:27

INHOUD

Voorwoord *9*

EERSTE DEEL
KEN JEZELF EN KEN DE ANDER

Ken jezelf... *23*
... en ken de ander *25*

TWEEDE DEEL
MENSEN IN DE SAMENLEVING

De gunst van anderen verwerven *41*
Andermans vrienden *48*
Een goede reputatie verwerven *49*
De tijd die je moet besteden aan werk *54*
Sérieux verwerven *55*
Lezen en schrijven *57*
Geschenken *59*
Verzoeken *62*
Adviseren *65*
Laat je niet verrassen *67*

Gezond blijven *68*
Haat en wrok *68*
Iemand een geheim ontrukken *77*
De waarheid achter de woorden horen *78*
Vermijd beledigingen *79*
Iemand aanzetten tot actie *84*
Wijsheid verwerven *84*
Handel met voorzichtigheid *89*
Je van een lastpost ontdoen *93*
Gesprek *94*
Grapjes maken *97*
Vermijd valstrikken *98*
Geld: verdienen en behouden *99*
Eerbewijzen krijgen en toekennen *101*
Verzoeken *103*
Het simuleren van gevoelens *106*
Feesten en banketten *107*
Schade beperken *109*
Innovaties *110*
Je inzet redden *110*
Je fouten verbergen *111*
Haat opwekken tegen een tegenstander *112*
Een vriendschap beëindigen *114*
Andermans lof zingen *117*
Iemand verhinderen een functie te weigeren *117*
Je woede bedwingen *118*
Vluchten *121*

Straffen *124*
Een opstand neerslaan *127*
Luisteren en rechtvaardige lof uitspreken *128*
Je sereniteit behouden *129*
Verbale aanvallen verachten *130*
Bekwaamheid in gesprekken *131*
Verdachtmakingen afwenden *132*
Van een tegenstander afkomen *133*
Op reis *136*
Niet jagen op bewijzen
voor je eigenliefde *138*
Kritiek, verwijten *139*
Je gevoelens verbergen *140*
Lenen *141*
De waarheid achterhalen *141*
Beschuldigen *142*
Beschuldigd worden *144*
Reizen naar de provincie of het buitenland *147*
Theoretische boeken *150*

Axioma's *153*
Samengevat *155*

VOORWOORD

De handleiding bij het handboekje

Het was op 14 juli van het jaar 1602, een zonovergoten dag in het Italiaanse Abruzzo, dat Jules Raymond Mazarin het levenslicht zag. Hij was de eerste zoon van… nou ja, een man en een vrouw, nietwaar? De rest van de saaie biografische details vindt u wel op Wikipedia. Laten we meteen ter zake komen: kardinaal Jules Mazarin streefde naar macht, leefde voor de macht, ademde macht.

Mazarin was een machtspoliticus met een onvoorstelbaar succesvolle carrière. Hij gaf leiding aan Frankrijk tussen 1642 en 1661, het jaar van zijn dood. In naam werd het land bestuurd door Lodewijk XIV, de Zonnekoning en bouwmeester van Versailles, maar die kwam pas echt aan het roer te staan ná de dood van Mazarin. De kardinaal was dus jarenlang de macht achter de troon. *Wegen naar macht* oftewel *Breviarium Politicorum Secundum Rubricas Mazarinicas* verscheen

DE WEGEN NAAR MACHT-press-zww.indd 9 7/10/2025 09:27

in 1697, jaren na Mazarins dood, en dat is niet verwonderlijk: bij leven zou de kardinaal dit overzicht van zijn politieke inzichten nooit gepubliceerd hebben. Aan zowat elke alinea van dit geschrift kun je je vingers branden.

In een ideale wereld zou Jules Mazarin irrelevant geworden zijn. Wat kan zo'n man ons, anno 2025, nog te vertellen hebben? Het Frankrijk van de 17de eeuw was een strikte standenmaatschappij, met een absolute vorst en geen spoortje democratie. Die situatie was niet te vergelijken met de wereld waarin wij leven. De logica zegt dan dat de politieke tactieken en strategieën uit die tijd vandaag geen waarde meer hebben.

Maar zoals de politieke essayist Giuliano da Empoli betoogt in zijn veelgelezen *Het uur van de wolven* (2025) leven we opnieuw in een tijdperk van politieke roofdieren. Kijk in eender welke windrichting en je ziet politici aan de top die zich geen snars meer aantrekken van de internationale rechtsorde, de geschreven en ongeschreven wetten van de democratie, of de rechten van de burgers die níet op hen gestemd hebben. Om hun macht te vergroten laten ze zich door niets afremmen of inperken. 'Een tijdperk in het teken van grenzeloos geweld breekt voor onze ogen aan,' schrijft Da Empoli. Dit is het uur van de roofdieren en

DE WEGEN NAAR MACHT-press-zww.indd 10 7/10/2025 09:27

we moeten weten hoe die roofdieren opereren. Niemand heeft dat helderder en eerlijker op papier gezet dan Mazarin.

Jules Mazarin opereerde zijn carrière lang tussen twee vuren: hij moest op goede voet blijven met zijn maatschappelijke meerderen, hun beleid uittekenen en de daarvoor noodzakelijke belastingen innen, zonder een opstand van het volk uit te lokken. In de laatste jaren van de Dertigjarige Oorlog speelde hij een rol als diplomaat en militair bevelhebber. Hij behaalde de overwinning, maar daar hing zo'n immens prijskaartje aan dat de belastingverhoging leidde tot het ontstaan van de Fronde, een opstandige mix van adelen en burgers. De opstand duurde drie jaar. Mazarin speelde de verschillende partijen binnen de Fronde tegen elkaar uit, overtuigde zijn machtigste deelnemers ervan dat hij het minste kwaad was en trok ten slotte aan het langste eind. Als het nodig was maakte hij medestanders van voormalige vijanden. Zelfs het feit dat Lodewijk XIV op de leeftijd kwam waarop hij de macht kon overnemen, was niet voldoende om Mazarin los te weken van die macht. Intussen bekwaamde hij zich ook in hofintriges, door zijn vele nichten uit te huwelijken aan rijke, invloedrijke partijen. De geschiedenis heeft, kortom, ten overvloede bewezen dat Mazarin een groot politiek talent was. Verder lijkt het vast te staan

DE WEGEN NAAR MACHT-press-zww.indd 11 7/10/2025 09:27

EERSTE DEEL

KEN JEZELF EN KEN DE ANDER

KEN JEZELF...

Ben je driftig van aard, te angstig of te onbezonnen, of word je beheerst door nog een andere passie? Wat zijn de zwakheden van je karakter, de fouten die zich tonen in je manier van doen, in de kerk, aan tafel, in gesprek, rond een speeltafel en bij allerlei andere bezigheden, vooral degene die men in gezelschap beoefent?

Onderzoek allereerst je fysieke verschijning. Heb je een brutale blik, een al te stijf been of nek, een permanente frons, weke lippen, een te langzame of te gehaaste tred? Zo ja, doe dan je best om dit te corrigeren.

Verleg daarna je aandacht naar de mensen die je graag in je buurt hebt. Hebben ze een goede reputatie? Zijn ze rijk? Verstandig?

Vraag jezelf af in welke situaties je de neiging hebt de controle over jezelf te verliezen, om je over te geven aan taal- of gedragsfouten. Als je te veel drinkt bij een banket? Als je speelt? Als een ongeluk je treft? Kortom, in die momenten waarop, zoals Tacitus schrijft, 'de zielen van stervelingen kwetsbaar zijn'.

DE WEGEN NAAR MACHT-press-zww.indd 23 7/10/2025 09:27

Ben je een vaste bezoeker van bepaalde louche plekken, plekken met een reputatie, geschikt voor het gepeupel en dus onwaardig voor jou?

Je moet leren je handelingen in het oog te houden, en die controle nooit te laten verslappen. Dit kleine werkje zal je daarbij van dienst zijn: het zal je leren om je altijd bewust te zijn van de plaats waar en het gezelschap waarin je je bevindt, van de omstandigheden die je daar hebben gebracht, en om je te gedragen volgens jouw rang en de rang van de mensen met wie je te maken hebt. Het is essentieel dat je je bewust wordt van al deze risicofactoren en dat je jezelf dienovereenkomstig in de gaten houdt.

De beste aanpak is om, elke keer dat je je hebt laten meeslepen door een foute impuls, jezelf op de proef te stellen. Bijvoorbeeld, als iemand je beledigd heeft en je voelt het bloed naar je hoofd stijgen, zorg er dan voor dat niets je woede verraadt. Zolang de omstandigheden elke uiting van vijandigheid ondoeltreffend maken, moet je jezelf beheersen en niet proberen om terug te slaan. Doe alsof je de belediging niet hebt opgemerkt. Wacht het juiste moment af.

Zorg ervoor dat je gezicht nooit een specifiek gevoel uitdrukt, maar alleen een soort ononderbroken vrien-

DE WEGEN NAAR MACHT-press-zww.indd 24 7/10/2025 09:27

delijkheid. En glimlach niet naar de eerste de beste, alleen maar omdat je een of ander teken van vriendschap van hem hebt ontvangen.

Een andere regel: je moet informatie hebben over iedereen, je eigen geheimen aan niemand toevertrouwen, maar al je volharding gebruiken om die van anderen te ontdekken. Met dit doel bespioneer je iedereen en op alle mogelijke manieren.

Zeg of doe nooit iets wat in strijd kan zijn met de beleefdheid, en al helemaal niet met getuigen erbij. Zelfs als je spontaan handelt en zonder slechte bedoelingen, zullen anderen er systematisch de ergste draai aan geven. Het beste is om altijd een gereserveerde houding aan te nemen, terwijl je discreet observeert wat er gebeurt. Let er bovendien op dat je nieuwsgierigheid nooit de grens van je wimpers overschrijdt.

Zo, denk ik, gedraagt zich een verstandig man die zich tegen elk ongemak kan beschermen.

... EN KEN DE ANDER

Ziekte, dronkenschap, banketten, momenten van ontspanning en lachen, gokken, reizen, kortom: al die omstandigheden waarin de geest de neiging heeft zich

DE WEGEN NAAR MACHT-press-zww.indd 25 7/10/2025 09:27

te ontspannen, waarin het hart zich opent en waarin de wilde dieren zich uit hun schuilplaatsen laten lokken, zijn evenveel gelegenheden om waardevolle informatie over anderen te verzamelen.

Hetzelfde geldt voor lijden, vooral wanneer een onrechtvaardigheid er de oorzaak van is.

Je moet weten hoe je van deze situaties kunt profiteren, door dan zorgzamer om te gaan met degenen over wie je meer wilt weten. Je zult ook merken dat het erg nuttig is om hun vrienden, hun kinderen, hun vertrouwelingen te benaderen, zonder hun bedienden te vergeten, die gemakkelijk om te kopen zijn: voor een klein geschenk krijg je veel inlichtingen terug.

Als je vermoedt dat iemand er een uitgesproken mening over een onderwerp op nahoudt maar er niets over wil zeggen, laat dan in gesprek merken dat je aan de kant staat van het tegenovergestelde standpunt. Als zijn mening inderdaad het tegendeel is van de jouwe zal hij, ondanks alle wantrouwen en voorzichtigheid, alle moeite van de wereld hebben om zich niet te verraden door bezwaren te uiten of door op te merken dat zijn standpunt even verdedigbaar is. Zo onthult hij onvermijdelijk de kern van zijn gedachten, door te laten zien dat hij een andere mening heeft dan jij.

DE WEGEN NAAR MACHT-press-zww.indd 26 7/10/2025 09:27

Ik wil het nu hebben over een uitstekende techniek om iemands zwakheden te ontdekken. Breng eerst het gesprek op de meest frequente zwakheden en focus dan op de specifieke zwakte waarvan je je gesprekspartner verdenkt. Hij zal geen woord te hard vinden om het gebrek waaraan hij zelf ten prooi is af te keuren en aan de kaak te stellen. Zo zien we vaak priesters met de grootste heftigheid de gebreken veroordelen die henzelf verlagen.

Om een bedrieger te ontmaskeren, raadpleeg je hem over een bepaalde kwestie, je wacht enkele dagen af en spreekt hem dan opnieuw over die kwestie aan. Als hij je de eerste keer heeft willen misleiden, zal het advies dat hij je de tweede keer geeft anders zijn: de goddelijke Voorzienigheid heeft gewild dat we onze leugens snel vergeten.

Doe alsof je goed op de hoogte bent van een zaak waarover je in werkelijkheid weinig weet, in aanwezigheid van een persoon die je ervan verdenkt perfect op de hoogte zijn: hij zal zich verraden door je uitspraken te corrigeren.

Wanneer een man door een groot verdriet wordt getroffen, grijp dan die gelegenheid aan om hem te vleien en te troosten. Het is vaak in dergelijke omstandig-

DE WEGEN NAAR MACHT-press-zww.indd 27 7/10/2025 09:27